

שאלתך, ודאי שהש"צ טעה לחלוטין (בהשמטת מלת "ואתה"). ולא צריך הייתי לפרש דבר פשוט זה, וטרחתי לכתוב כל זה לגבי כלל נוסח התפלה, שתראה אגרת זו לצבור, וגם לשליח-צבור, ותזהירו לא לשנות מאומה.

ב. בדבר פיוטים שנוהגים להוסיף בשבת חנוכה או בר-מצוה וכו', אם מותר לאמרם אחרי "ברוך-שאמר" וכו'. דבר זה שנוי בחילוקי מנהגים, רוב קהלות הספרדים נוהרים לא להוסיף מאומה מ"ברוך-שאמר" עד אחרי חזרת הש"צ, אפילו פיוטים שיסודתם בהררי קודש של גדולי חכמי הפייטנים הראשונים וכ"ש אחרונים (עיין שם בפרק רי"א סעיף א'). ועיין עוד מ"ש בספר "עשה לך רב" (חלק שלישי עמוד פ"א). אך אם יש קהלות שנהגו להוסיף פיוטים גם אחרי "ברוך-שאמר", אין בכח הדין לאסור. אלא שראוי להסביר לאותו צבור שיבטלו מנהג זה מרצונם. ועכ"פ אסור לעורר מחלוקת בבית-הכנסת בגלל זה, וגדול השלום.

כז

סדרי תפלה בבית-ספר

הנני מאשר קבלת מכתבך מיום י"ב חשון דנא, וממהר להשיבך לפי בקשתך, ולכן תהי' תשובתי קצרה:

תמצית שאלתך היתה כי בגלל קיצוץ זמן התפלה בבית-הספר נעשה קיצוץ גם בתפלה, כגון חזרת הש"צ, תחנון ועוד. ולכן החלטת להתפלל במנין מוקדם תפלה שלמה, ואח"כ להשתתף בתפלת התלמידים בביה"ס כדי לכונם ולחנכם לתפלה כהלכה וכו'. חמנהל, לדברך. טוען שחובתך להתפלל דוקא עם התלמידים וכו' וכו'. ואותי בקשת לחוות דעתי.

לדעתי הדרך שאתה נוהג בה עתה היא טובה ומובחרת, אף אם היתה התפלה בביה"ס שלימה וכתיקונה. וזאת מהטעם שכתבת בעצמך, שאם יש צורך להעיר לתלמידים הערה כל שהיא לא תהא נאלץ להפסיק באמצע תפלתך. זאת ועוד השגחתך על התלמידים היא טובה יותר ומדוקדקת כאשר הנך פנוי להשגחה עליהם, כי אם אתה מתפלל אתם, אז תפלתך פגומה או השגחתך פגומה.

וזכורני בישיבת "פורת יוסף" בירושלים כאשר היינו תלמידים קטנים בת"ת של הישיבה, השגיח עלינו "המשגיח הרוחני" בשעת התפלה, והוא עצמו מעולם לא התפלל אתנו וכך היתה אימתו מוטלת עלינו כל משך זמן התפלה.

ולכן, ראוי שתמשיך לנהוג כך, ולואי שכל המורים יעשו כמוך וישגיחו על תפלת התלמידים השגחה מלאה, וה' יקבל תפלות עמו ישראל ברחמים.